

Консультаційну систему в Естонії розглядають як сполучну ланку між науковими дослідженнями, організацією навчальної роботи і фактичним сільським господарством, коли консультанти знайомлять фермерів з результатами навчальної та наукової роботи. І навпаки, проблеми фактичного сільського господарства повинні доходити через консультантів до фахівців, що займаються навчальною і науковою роботою.

Консультаційна діяльність є одним із проявів двох вищеописаних напрямків - науки і освіти. Без допомоги з боку консультаційної системи було б неможливо уявити організацію сільськогосподарського виробництва, заснованого на приватній ініціативі.

Мета консультаційної системи полягає у розвитку сільського господарства шляхом надання компетентних консультацій, поширенні державою інформації та ознайомленні з особливостями і заходами субсидування, пов'язаними з членством у Європейському Союзі.

У консультаційної діяльності виділяються кілька різних методів, найбільш важливими з яких є індивідуальне консультування, спрямоване на окремих осіб, групове консультування для груп і масове консультування для широких аудиторій.

Для забезпечення високого рівня консультацій та їх відповідності вимогам фермерів, консультанти повинні володіти хорошою підготовкою як в області професійних знань, так і в сфері консультаційних навичок.

Для забезпечення якості консультування було організовано атестування консультантів в області сільського господарства і також організовується можливість присвоєння спеціальності консультанта.¹²³

Корисними будуть знання про трансформацію механізмів надання консультаційних послуг в Естонії:

- 1991 рік - створення Об'єднання (федерації) незалежних консультантів.
- 1993 – проект Датської сільськогосподарської дорадчої служби. Поєднання консультативних структур зі структурами господарства ЄС.
- 1994 - створена Асоціація консультантів
- 1995 - Запуск національної програми. Започаткування договірних відносин між виробниками і консультантами.
- 1997 - розпочалася сертифікація радників, консультантів, мета якої полягала в підвищенні кваліфікації, якості порад
- 2000 – прийнято закон про розвиток села та сільськогосподарський ринок, який визначає термін "консультативні", "одержувач консультативної допомоги.
- 2002 – створюються консультаційні центри в регіонах, Фонд розвитку сільських територій.
- 2003 - Естонська палата сільського господарства та торгівлі долучається до системи сільськогосподарського консультування.
- 2005 р. - Запуск регулярної системи консультування та навчання..
- 2007 - Створений координаційний центр сільськогосподарського консультування..
- 2011 – організації консультантів підписали угоду про спільну діяльність щодо створення системи сільськогосподарського консультування.⁴

¹ Наука, разработки и консультации/Министерство сельского хозяйства Эстонии. <http://www.agri.ee/11388/>.

² Консультации/Министерство сельского хозяйства Эстонии. <http://www.agri.ee/11391/>.

³ Jänedal tegutsevad. <http://www.janeda.ee/>.

⁴ Ajalugu. Eesti pollu- ja maamajanduse nouandeteenistus. <http://www.pikk.ee/nouandeteenistus/ajalugu>.

Найбільш важливі зміни пройшли у 2005 році, коли було узаконено статус дорадників, прийнято рішення про безкоштовні консультації. До 2011 року в системі сільськогосподарського консультування працювало загалом 214 дорадників 15 повітових дорадчих центрів.

Отже, спочатку консультаційні послуги надавалися через Асоціацію фермерів. У кожному регіональному відділі Асоціації фермерів були співробітники, які працювали як консультанти із сільськогосподарських питань. Надання консультаційних послуг повністю фінансувалося за рахунок держави, а консультанти були державними службовцями. Однак ця система занадто залежала не тільки від бюджетного фінансування. На думку естонських фермерів *консультанти перетворювалися на бюрократів* і дотримувалися інтереси державних структур, а не фермерів. Всього за три-чотири роки діяльності система стала швидко втрачати свою ефективність. З'явилися альтернативні варіанти надання консультаційних послуг.

З 1995 року держава почала нову політику надання фінансової підтримки консультантам із сільськогосподарських питань та самої службі через виробників. Кожного зареєстрованого товаровиробника наділили правом отримання в установленому обсязі консультаційних послуг, 85% вартості яких оплачувало держава, а 15% - фермери та інші споживачі. Кошти, які виділяються державою на ці цілі, залучалися з трьох джерел: державного бюджету - 39%; кредит Світового банку уряду Естонії - 58%; проект PHARE - 3%.

Працювати за вищевказаною схемою мали право тільки ті консультанти, які пройшли реєстрацію в Міністерстві сільського господарства і отримали відповідну ліцензію.

Після першого року роботи за такою схемою виявилось, що система не є ефективною: якість консультацій було низьким, а між фермерами та консультантами укладалося багато фіктивних контрактів.

Згодом система оплати послуг змінена. Фермер може вибрати будь-яку систему консультування, використовуючи фінансову підтримку від держави. При загальному річному обсязі консультацій на суму, еквівалентну 200 доларам США, йому дотується 85% вартості робіт; в межах до 400 доларів США - 50% вартості робіт та без дотації на роботи понад цю суму. Причому фермер сплачує тільки свою частку, а решту консультант отримує від міністерства після реєстрації у них договору і підтвердження виконання його фермером.

Були розроблені системи реєстрації та атестації консультантів. “ два етапи атестації консультантів. Перший етап - обов'язкова атестація нових консультантів з метою їх реєстрації. Другий етап - атестація, яку консультанти повинні проходити кожні три роки. Консультаційний центр та Центр розвитку сільських регіонів.⁵

Після вступу до Європейського Союзу, система сільськогосподарського консультування Естонії, як й інших постсоціалістичних країн була приведена у відповідність до вимог Європейського Союзу.

Система сільськогосподарського консультування в Естонії постійно змінюється. До неї прикута увага також парламентарів Естонії⁶.

Міністр сільського господарства Хелір-Валдор Сеєдер відповів на представлений 22 січня 2013 року запит членів Рійгікогу (парламенту) Про діяльність Центру з розвитку сільських територій, який координує дорадництво. Автори запиту вважають, що Центр за три роки не зміг впоратися з покладеними на нього завданнями по координуванню

⁵ Зарубежные консультационные службы. <http://www.agrolink.ru/lib/Rikc/Data/Extnsion.htm>.

⁶ Сеэдер ответил на запрос о консультировании фермеров. <http://www.riigikogu.ee/index.php?id=175562>.

консультаційних послуг для фермерів і сільськогосподарських підприємств. В якості основних причин були названі відсутність технологічних знань і ігнорування пропозицій з боку визнаних консультаційних центрів.

За словами Сеєдер, за три роки ні в Міністерство сільського господарства, ні йому як міністрові не надійшло жодного офіційного звернення зі скаргою на роботу консультаційної системи, координованій Цільовим установою з розвитку сільського життя. За оцінкою міністра, консультаційна діяльність в галузі сільського господарства постійно розвивалася протягом більше 20 років. Він додав, що було безліч проектів, націлених на організацію консультаційної системи. У 2005 році окремі консультанти були об'єднані з консультаційними центрами, а з 2010 року Центру з розвитку сільських територій отримав адміністративні повноваження з координування та розвитку системи консультацій. Згідно з поясненням Сеєдер, розвиток консультаційної системи може проходити тільки при багатосторонній співпраці. Зміни, зрозуміло, привносять невпевненість. «При виконанні завдання Центру з розвитку сільських територій не діяв поодиночці, а замовляв різні дослідження, організовував зустрічі. Було сформульовано і підписано угоду про спільну діяльність, а також складена Програма розвитку консультаційної системи для працівників сільського та лісового господарства на період 2012-2020 рр.⁷ До угоди про спільну діяльність приєдналося 27 сільськогосподарських економічних організацій, в тому числі більшість консультаційних центрів та центральних організацій виробників», - зазначив міністр. Згідно зазначеної угоди, до літа 2012 року розроблялася ідея створення консультаційної організації, заснованої на організаціях сільськогосподарських підприємств та ін.. Сеєдер повідомив, що, на жаль, цей проект реалізований не був. Він також додав, що, хоча згідно дослідженням, проведеним серед користувачів наявних консультаційних послуг, багато і задоволені якістю, консультаційної системи є куди розвиватися.

Міністр пояснив, що в 2014 році почнеться новий фінансовий період ЄС, і Естонія в рамках програми розвитку сільського життя також виробить нові способи консультування. За його словами, з цієї причини на наступний період нової готової моделі фінансування системи консультацій немає - але ведуться переговори і приготування.

---

⁷ Eesti pollu- ja maamajanduse nouandesusteemi arengikava aastateks 2012-2020.
<http://www.pikk.ee/upload/files/N%C3%B5uandeteenistus/Arengukava%202012-2020.pdf>.